

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΝΥΠΑΡΕΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

Ρόν Κιντή¹

1. Η νήσος Πάρος

Η Πάρος ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων και απέχει από το λιμάνι του Πειραιά 95 ναυτικά μίλια. Η Πάρος είναι το τρίτο μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων με έκταση 195 τ.χλμ. Ο Δήμος Πάρου λογίζεται στους Καποδιστριακούς Δήμους με έδρα την πρωτεύουσα του νησιού, την Παροικιά. Η μονοκεντρική οικιστική δόμηση του νησιού, συγκεντρώνει στην Παροικιά το σύνολο των διοικητικών υπηρεσιών και δομών του τόπου. Τη διοικητική δομή του νησιού συγκροτούν: το Λιμεναρχείο, το Τελωνείο, η Αστυνομία, η Πυροσβεστική, η ΔΟΥ, το Ειρηνοδικείο, το Υποθηκοφυλακείο, το Ταχυδρομείο, οι Τράπεζες.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του νησιού είναι το πλούσιο υπέδαφος σε κοιτάσματα μαρμάρου (νητρικό μάρμαρο με σμύριδα), που κατέστησαν το νησί για αιώνες περιοχή εξαγωγής μαρμάρου. Η «Παρία λίθος» εξορυσσόταν από τον 7^ο π.Χ. αιώνα στο νησί και αποτέλεσε πηγή πλούτου και προβολής του νησιού (Ραγκούση – Κοντογιώργου, 2009).

Ο πληθυσμός της Περιφερικής Ενότητας Πάρου (Δημοτική ενότητα Πάρος, Δημοτική ενότητα Αντίπαρος) αριθμεί 14.926 άτομα, απο-

1. Κοινωνιολόγος, Επιστημονική Συνεργάτις Ε.Κ.Κ.Ε.

τελώντας το 4,83% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Απογραφή πληθυσμού, 2011),² με το 17,6% του συνόλου των κατοίκων της Πάρου να είναι ξένοι υπήκοοι.

Στον ιδιωτικό τομέα και κυρίως στον κλάδο του τουρισμού απασχολούνται κατά βάση οι εργαζόμενοι κάτοικοι του νησιού. Η οικονομία του νησιού τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύσσεται γύρω από τον τουρισμό. Ειδικότερα η πλειοψηφία των νεότερων σε ηλικία εργαζομένων απασχολούνται στην παροχή υπηρεσιών (23,1%) και στην παροχή ειδικευμένων τεχνικών εργασιών (22,5%), που προφανώς σχετίζονται με τα έργα τουριστικής υποδομής του νησιού (οικοδόμοι, κτίστες, τεχνίτες ανέγερσης και συντήρησης κτιρίων, βαφείς, αλλά και ζαχαροπλάστες, αρτοποιοί, κ.λπ.). Ένα αντίστοιχο ποσοστό εργαζομένων ασκούν διευθυντικά καθήκοντα ή είναι ειδικευμένοι επαγγελματίες. Επιπλέον, στο νησί καταγράφονται 349 επαγγελματίες στον πρωτογενή τομέα (κτηνοτρόφοι, αλιείς, κ.λπ.). Μέχρι τις μέρες μας, στην Πάρο συναντάμε καλλιεργήσιμες αγροτικές εκτάσεις. Η αγροτική παραγωγή αφορά στα σιτηρά (σιτάρι, κριθάρι) και οι μόνιμες φυτείες αφορούν σταφύλια και ελαιώνες. Η ζωική παραγωγή σχετίζεται με μια σειρά προϊόντων από αιγοπρόβατα, χοιρινά και βοειδή, όπως: γάλα, βούτυρο, γιαούρτι αγελαδινό, μυζήθρα, ποικιλία τυριών (ενδεικτικό είναι ότι στο νησί λειτουργούν σφαγαιοτεχνικές εγκαταστάσεις). Ένας άλλος αναπτυσσόμενος κλάδος του πρωτογενή τομέα είναι η μελισσοκομία,³ ενώ έντονη παρουσιάζεται και η αλιευτική δραστηριότητα του νησιού (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, 2016).

Η αξία του έμβιου κόσμου του νησιού της Πάρου (και εν γένει των νησιών του Αιγαίου) ορίζεται από τον ενδημισμό της κλωρίδας και της πανίδας που συναντάται στην περιοχή. Στο νησί απαντώνται χαρακτηρισμένες περιοχές Δικτύου NATURA 2000,⁴ και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους όπως η περιοχή της Νάουσας και της Πα-

2. Στη Δημοτική ενότητα Πάρου κατοικούν 13.715 άτομα και στη Δημοτική ενότητα Αντιπάρου 1.211 άτομα.

3. Στην Πάρο και στην Αντίπαρο δραστηριοποιούνταν 89 μελισσοκόμοι (3.802 κυψέλες - στοιχεία του 2011) (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, 2016).

4. Συγκεκριμένα για το νησί ως προστατευόμενες περιοχές NATURA έχουν οριστεί οι περιοχές: Πεταλούδες, νησίδες Πάρου και νότια Αντίπαρος.

ροικιάς που έχουν χαρακτηριστεί παραδοσιακοί οικισμοί.⁵ Επίσης στο νησί συναντάμε τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Νησίδες Πάρου και Νότια Αντίπαρος», η οποία αποτελεί σημαντική περιοχή για τα μεταναστευτικά υδρόβια και αναπαραγόμενα αρπακτικά, όπως ο αιγαιόγλαρος, ο ασημόγλαρος, ο μαυροπετρίτης, και ο πετρίτης.⁶

2. Συμβατικές και ανανεώσιμες μονάδες παραγωγής ενέργειας

2.1. Το εργοστάσιο της Δ.Ε.Η.

Όσον αφορά στην ηλεκτρική τροφοδοσία της Πάρου, το νησί εμφανίζεται ως αυτόνομο. Το μη διασυνδεδεμένο με την ηπειρωτική Ελλάδα δίκτυο του νησιού στηρίζεται στη λειτουργία του θερμοηλεκτρικού σταθμού παραγωγής της Δ.Ε.Η. (Αυτόνομος Σταθμός Παραγωγής – ΑΣΠ). Η παραγωγή ενέργειας στηρίζεται στην καύση πετρελαίου (μαζούτ). Σύμφωνα με τον Δήμαρχο του νησιού το εργοστάσιο ιδρύεται κατά την περίοδο της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών και χωροθετείται στα ανατολικά της Νάουσας. Βρίσκεται εγκατεστημένο δίπλα στη θάλασσα στο χωριό Νάουσα, έναν από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς του νησιού. Σήμερα η Δ.Ε.Η. Πάρου τροφοδοτεί με ενέργεια τα νησιά: Αντίπαρος, Νάξος, Ίος, Σίκινος, Φολέγανδρος. «Πρόσφατα έγινε αντικατάσταση των μηχανημάτων στο εργοστάσιο της Δ.Ε.Η.», μας πληροφορεί ένας από τους πληροφορητές μας. Η υψηλή ζήτηση κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, σε συνδυασμό με τη μη διασύνδεση του νησιού με το ηπειρωτικό δίκτυο ηλεκτρισμού, οδηγεί σε μικρής διάρκειας διακοπές ρεύματος.

2.2. Οι ανεμογεννήτριες

Οι τέσσερις ανεμογεννήτριες (ENERCON E-44 900 kW) έργο της «Δ.Ε.Η. Ανανεώσιμες» εγκαταστάθηκαν το 2011 στην περιοχή Καμάρες ορατές από το λιμάνι του νησιού. Η ισχύς της κάθε ανεμογεννήτριας (ΑΓ)

5. Έχουν χαρακτηριστεί με Π.Δ. ως παραδοσιακοί οικισμοί (ΦΕΚ 04/Δ' / 1988, ΦΕΚ 345Δ' / 1989).

6. http://www.ornithologiki.gr/page_iba.php?aID=153.

φθάνει περίπου τα 0,7 MW, ενώ η συνολική ισχύς του Αιολικού Πάρκου είναι 3 MW. Η αναμενόμενη ετήσια παραγωγή ενέργειας είναι 9.000 MWh.

Οι εν λόγω τέσσερις ΑΓ αποδίδουν το πλήρες της δυναμικότητάς τους όταν ο αέρας φθάνει τα 9 μποφόρ. Ωστόσο όταν ο αέρας είναι πιο δυνατός από αυτό το όριο, οι ΑΓ αυτόματα τίθενται εκτός λειτουργίας και εν συνεχεία, το ποσοστό ενέργειας που αποδίδουν επί του συνόλου της απαιτούμενης ενέργειας στο δίκτυο χάνεται. Το παραπάνω έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση των φαινομένων black out. «Φέτος το καλοκαίρι είχαμε 2-3 φορές black out», λέει ένας από τους προνομιακούς πληροφορητές μας, γεγονός που αναστατώνει τους επιχειρηματίες του τουριστικού τομέα.

Για την Πάρο αναμένεται σύντομα η ηλεκτρική διασύνδεσή της με το ηπειρωτικό διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς (Γιαννικάκη, 2015). Από την Δ.Ε.Η. έχει δρομολογηθεί η κατασκευή υποθαλάσσιας διασύνδεσης των Κυκλάδων, και συγκεκριμένα των νησιών Άνδρος, Τήνος, Μύκονος, Σύρος, Πάρος, Νάξος και άλλων μικρότερων νησιών συνδεδεμένων με τη Νάξο. Η ηλεκτρική διασύνδεση των Κυκλάδων θα γίνει με υποβρύχια ποντισμένα καλώδια, ενώ στα νησιά θα εξακολουθούν να λειτουργούν σε ψυχρή εφεδρεία τα υφιστάμενα δίκτυα μέσης και χαμηλής τάσης. Σε κάθε νησί θα δημιουργηθεί αντίστοιχος υποσταθμός μετατροπής (GIS). Ο επιλεγμένος τρόπος ηλεκτρικής ζεύξης των προαναφερθέντων νησιών με το ηπειρωτικό δίκτυο της Δ.Ε.Η. ελαχιστοποιεί την αισθητική ρύπανση και αλλοίωση του φυσικού τοπίου των νησιών και περιορίζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την μέχρι σήμερα λειτουργία των ΑΣΠ (ΑΔΜΗΕ, 2014). Η διασύνδεση των κυκλαδίτικων νησιών έχει ενταχθεί για χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ και το κόστος της εκτιμάται περίπου στα 400 εκατομμύρια ευρώ.

Το έργο ολοκληρώνεται σε τρεις διακριτές φάσεις. Η πρώτη φάση της διασύνδεσης, ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2015 και αφορά την κατασκευή των γραμμών Σύρος – Λαύριο, Σύρος – Τήνος, την ακτινική τροφοδότηση της Πάρου και της Μυκόνου από την Σύρο με γραμμή για κάθε νησί και τους υποσταθμούς σε Σύρο, Πάρο και Μύκονο. Η πρώτη φάση αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2017. Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει τη σύνδεση των νησιών Πάρου-Νάξου και την σύνδεση Νάξου-Μυκόνου. Το έργο συνοδεύεται από την αναβάθμιση της υφιστάμενης καλωδιακής σύνδεσης Άνδρος – Λιβάδι (Ν. Εύβοια)

και Άνδρος-Τήνος. Σχετικά με την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της διασύνδεσης, ο ΑΔΜΗΕ έχει αναγγείλει την καθυστέρησή της, με την ολοκλήρωσή του να τοποθετείται εντός του 2017 ή το αργότερο το 2018. Τέλος, η τρίτη φάση που περιλαμβάνει την ολοκλήρωση της διασύνδεσης με την πόντιση του δεύτερου καλωδίου μεταξύ του Λαυρίου και της Σύρου, εκτιμάται πώς θα ολοκληρωθεί και θα τεθεί σε λειτουργία το 2019.

Σύμφωνα με τους πληροφορητές μας, η σύνδεση της Πάρου με το ηπειρωτικό διασυνδεδεμένο δίκτυο, η δέσμευση του ελληνικού Κράτους για την κατά 20% συμμετοχή των Α.Π.Ε. στην τελική κατανάλωση ενέργειας έως το 2020 (σύμφωνα με το ελληνικό σχέδιο δράσης), και η κατά 4% μείωση στις εκπομπές αερίων ρύπων του θερμοκηπίου με τα επίπεδα του 2005 (ΥΠΕΚΑ, 2010), έχουν αυξήσει το ενδιαφέρον ιδιωτικών εταιρειών για κατάθεση επενδυτικών προτάσεων εγκατάστασης Αιολικών Πάρκων (Α/Π) στα Κυκλαδονήσια και όχι μόνο (Κρήτη, Βόρειο Αιγαίο, Εύβοια, Ευρυτανία, Λευκάδα, Κέρκυρα, κ.α.), για την εκμετάλλευση και μετατροπή της αιολικής ενέργειας σε ηλεκτρισμό. Η συμβολή της αιολικής ενέργειας φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντική προς την κατάκτηση των εθνικών δεσμευτικών στόχων.

Τέλος, ως σημειωθεί πως στο νησί τα τελευταία χρόνια περιορισμένες ιδιωτικές επενδύσεις που συγκροτούνται σε δύο μονάδες φωτοβολταϊκών, απαντώνται στις περιοχές Αλική και Καμάρες, όπως μας πληροφορεί ένας από τους προνομιακούς πληροφορητές μας.

3. Η μεθοδολογία της έρευνας

Το ποιοτικό υλικό που συγκεντρώθηκε για το υπό εξέταση θέμα στο νησί της Πάρου προκύπτει από συνεντεύξεις με τρεις εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας. Και τα τρία πρόσωπα έχουν μακροχρόνια εμπλοκή και καλή γνώση στα ζητήματα της τοπικής κοινωνίας του νησιού, μιας και έχουν γεννηθεί εκεί ή ζουν πολλές δεκαετίες στο νησί. Προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία των συνεντευκτριών με τα πρόσωπα-κλειδιά και ορίστηκε το ακριβές του χώρου και του χρόνου του ραντεβού. Όλες οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν στην περιοχή ενδιαφέροντος και πιο συγκεκριμένα στα γραφεία των προνομιακών

πληροφορητών μας κατά το διάστημα 26-29 Αυγούστου 2016 και ηχογραφήθηκαν με τη σύμφωνη γνώμη τους.

Η μεθοδολογική επιλογή των ποιοτικών συνεντεύξεων με πληροφορητές κλειδιά είχε ως στόχο την εμβάθυνση στα θέματα που ανακύπτουν από τη λειτουργία της μονάδας του εργοστασίου ΑΣΠ Νάουσας και των τεσσάρων ανεμογεννητριών για το νησί. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο λόγος των υποκειμένων επηρεάζεται και διηθείται μέσα από το υπό εκκρεμότητα ζήτημα προς διευθέτηση στη βάση της από 2-12-2014 Απόφασης του Υπουργείου ΠΕΚΑ (ΑΠ 177360) με θέμα: «Έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία Αιολικών Πάρκων συνολικής ισχύος 218,5 MW στα νησιά Πάρο, Νάξο, Τήνο και Άνδρο». Τα υποκείμενα των συνεντεύξεων μεταφέρουν έντονα την αγωνία τους για την εξέλιξη του υπό δικαστική προσφυγή θέματος, παρουσιάζοντας την ύπαρξη ομοφωνίας και την καθολική συσπείρωση των τοπικών νησιωτικών περιοχών όσον αφορά το ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητά τους ζήτημα της ενέργειας, έτσι όπως, μέχρι σήμερα, έχει τεθεί από την Πολιτεία.

4. Επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία των μονάδων παραγωγής ενέργειας και οι νέες προκλήσεις

Η παρουσία και λειτουργία του ΑΣΠ Νάουσας είναι «βαθιά» αφομοιωμένη από τη συλλογική μνήμη των κατοίκων του νησιού: «Δεν έχει ρύπανση το μαζούτ. Δεν έχει θαλάσσια ρύπανση», αναφέρει χαρακτηριστικά ένας βασικός προνομιακός πληροφορητής μας. Σήμερα είναι ελάχιστοι οι μόνιμοι εργαζόμενοι του εργοστασίου, καθώς η Δ.Ε.Η. συνεργάζεται με εξωτερικούς εργολάβους στους οποίους ανατίθεται μέρος των εργασιών του εργοστασίου. Η επερχόμενη ηλεκτρική διασύνδεση του νησιού μέσω ποντισμένου καλωδίου θα θέσει σε ψυχρή εφεδρεία τη λειτουργία του εργοστασίου, γεγονός που θα περιορίσει ακόμα περισσότερο τον αριθμό των μόνιμα εργαζόμενων. Στον αντίποδα, ένας άλλος προνομιακός πληροφορητής αναφέρει τις αντιδράσεις των ντόπιων κατοίκων της Νάουσας, περιοχή εγκατάστασης του εργοστασίου της Δ.Ε.Η.: «Από το να έχω τον καρκίνο, προτιμώ τις ανεμογεννήτριες». Όπως σημειώνει ο ίδιος, το τοπικό εργοστάσιο είναι

επιβαρυντικός παράγοντας για το περιβάλλον: «Οι Ναουσαίοι έχουν πρόβλημα με τη μυρωδιά, τους καπνούς, τα λύματα στη θάλασσα».

Όσον αφορά τις μονάδες φωτοβολταϊκών, ο ίδιος αναφέρει ότι οι επενδύσεις αυτές προκάλεσαν περιορισμένης κλίμακας αντιδράσεις από ντόπιους που τα σπίτια τους συνόρευαν με τις εκτάσεις που καλύφθηκαν με φωτοβολταϊκά πάνελ. Οι αντιδράσεις είχαν να κάνουν κυρίως με προκαλούμενες οχλήσεις της ηλιακής αντανάκλασης. Τέλος, όπως αναφέρει, η χρήση των φωτοβολταϊκών στέγης από κατοίκους του νησιού είναι περιορισμένη.

Με την εγκατάσταση του Αιολικού Πάρκου από τη «Δ.Ε.Η. Ανανεώσιμες» στην περιοχή των Καμαρών Πάρου, δημιουργούνται οι πρώτες αντιδράσεις από το Σύλλογο Καμαρών. Ο Σύλλογος Καμαρών έχει προβεί σε μια σειρά καταγγελιών στο ΣτΕ ήδη από το 2011, οι εκδικάσεις των οποίων βρίσκονται στην τέταρτη αναβολή. Όπως ένας από τους εκπροσώπους των τοπικών Αρχών μας μεταφέρει οι κάτοικοι που έχουν τα σπίτια τους 500m μακριά από τις εγκατεστημένες ανεμογεννήτριες διαμαρτύρονται για τον έντονο θόρυβο: «Οι κάτοικοι μας έλεγαν πως δεν μπορούν να κοιμηθούν και δεν τους πιστεύαμε. Έγιναν ηχογραφήσεις. Ένας θόρυβος που σε τρελαίνει. Σε εκνευρίζει. Ο τόπος γύρω; Κρανίου τόπος».

Ο ίδιος αναφέρεται επίσης στο αρχικό ενδιαφέρον ιδιωτικών εταιρειών εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο νησί.⁷ Η αρνητική γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Νοτίου Αιγαίου (Τμήμα Περιβάλλοντος, Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Νοτίου Αιγαίου) το έτος 2011 (09/11/2011), αφορά τις υποβληθείσες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων εγκατάστασης δέκα Αιολικών Σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στα νησιά Νάξος, Πάρος, Τήνος, Άνδρος, μέγιστης ισχύος 316,7MW.

Το Δεκέμβριο του 2013 (αρ. Α.Π. οικ. 172568/23-12-2013 απόφασης) βάσει της απόφασης του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για τη κατασκευή και λειτουργία εννέα Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας συνολικής ισχύος 218,5 MW, στα νησιά

7. Οι Κυκλάδες χαρακτηρίζονται από υψηλό δυναμικό αιολικής και ηλιακής ενέργειας. Για την Πάρο η ένταση των ανέμων κυμαίνεται συνήθως από 1 έως 7 Beaufort, ενώ η συχνότερη ένταση είναι 2-3 Beaufort (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2010).

των Κυκλάδων: Νάξος, Πάρος, Τήνος και Άνδρος. Πιο συγκεκριμένα, για την Πάρο έχει εγκριθεί η εγκατάσταση 52 ανεμογεννητριών.⁸ «Το ύψος της κάθε μίας είναι περίπου 100m, όσο μια πολυκατοικία 30 ορόφων», μας διευκρινίζει ένας από τους προνομιακούς πληροφορητές μας. Η εν λόγω απόφαση ανακαλείται με επόμενη απόφαση του ΥΠΕΚΑ (Α.Π. 177360), λόγω ακυρότητας της πρώτης, εξαιτίας της μη ανάρτησής της σε δικτυακό τόπο του Υπουργείου. Η εν θέματι απόφαση διορθώνεται με την από 18-12-2014 απόφαση του ΥΠΕΚΑ (Α.Π. 177360) με το ίδιο θέμα. Η απόφαση του ΥΠΕΚΑ λειτουργεί ως εμφατήριο για μια σειρά αντιδράσεων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, των τοπικών αυτοδιοικήσεων των ενδιαφερόμενων νήσων, τους τοπικούς συλλόγους και συλλογικότητες, τους πολίτες των τοπικών κοινωνιών.

Όπως ένας από τους βασικούς εκπροσώπους των τοπικών Αρχών αφηγείται, οι ενέργειες και οι αντιδράσεις των θεσμικών αρχών, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των συλλογικοτήτων και των ντόπιων κατοίκων της Πάρου, οι οποίοι αντιστέκονται στην εφαρμογή της σχετικής απόφασης του ΥΠΕΚΑ, είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Έντονη εκφράζεται η ανησυχία των ντόπιων (συμμετοχή στις Λαϊκές Συνελεύσεις) καθώς και επισκεπτών - φίλων του νησιού, με χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Συλλόγου «Φίλοι της Πάρου» που έχουν προβεί σε ψήφισμα και συμμετέχουν στην προσφυγή στην οποία προχώρησε ο Δήμος Πάρου εναντίον της εγκατάστασης Α/Π στο νησί.⁹

8. Με έκθεσή της η Ρ.Α.Ε. (2010), στην οποία εκτιμάται η φέρουσα ικανότητα 37 μη συνδεδεμένων νησιών του Αιγαίου για την ανάπτυξη αιολικών σταθμών, λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο δόμησης, χρήσης, χωροταξικού σχεδιασμού εξωαστικού χώρου (απαγορεύσεις βάσει εγκεκριμένων σχεδίων χρήσης γης, οικιστικός χώρος), αειφόρου ανάπτυξης, το ειδικό πλαίσιο Τουρισμού, και συνυπολογίζοντας το εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό, για την Πάρο (στο σύνολο των 196,3 χιλ. στρεμ. του νησιού) χαρακτηρίζει 0,3 χιλ. στρεμ. ως αξιοποιήσιμη έκταση για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών (με εκτιμώμενο μέγιστο αριθμό ΑΓ 9-37, στη βάση τριών Σεναρίων με διαφοροποιημένη διάμετρο ρότορα/ ισχύ των ΑΓ, σελ: 19).

9. Η διαδρομή των αντιστάσεων:

1. Το έτος 2013 η Περιφερειακή Αρχή Νοτίου Αιγαίου αναθέτει μελέτη στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στο Εργαστήριο Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού με θέμα την «Εξειδίκευση του χωρικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη και χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου». Σκοπός της Περιφερειακής Αρχής είναι η κάλυψη εκείνου του κενού για την φέρουσα ικανότητα των εν λόγω νησιών. Την εν λόγω Μελέτη το 2014 αρνείται να παραλάβει ο Έπαρχος Πάρου – Αντιπάρου διότι δεν έχει πραγματοποιηθεί και επομένως δεν ενσωματώνεται στην εν λόγω Μελέτη, όπως είχε συμφωνηθεί στην προγραμματική

Η τοπική κοινωνία της Πάρου κρίνει μη ικανοποιητικώς ανταποδοτικά τα οφέλη από ένα τέτοιο έργο βιομηχανικής κλίμακας. Αρχικά εκτιμάται ως παραπλανητικός και ανακριβής ο ισχυρισμός περί δημιουργίας θέσεων εργασίας προς τόνωση της τοπικής αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με έναν άλλο συνομιλητή μας μία μόνο θέση θα δημιουργηθεί, αυτή του τεχνικού ασφαλείας, καθώς κατά την κατασκευή του έργου, ειδικευμένο προσωπικό της εταιρείας θα αναλάβει τις εργασίες.

Η αλλαγή και η τομή του τοπίου που θα επέλθει με την εγκατάσταση ανεμογεννητριών θα επηρεάσει, θα αλλοιώσει αισθητικά και θα ανατρέψει ίσως ανεπανόρθωτα το φυσικό (χλωριστική και ζωική

-
- σύμβαση με το Πανεπιστήμιο, η αποτύπωση πορισμάτων διαβούλευσης με τους ΟΤΑ των νησιών και τους τοπικούς φορείς για το συγκεκριμένο ζήτημα.
2. Αρχές του 2014 αποστέλλεται από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και τους αντίστοιχους Δήμους, αίτηση ακύρωσης της παραπάνω Απόφασης.
 3. Στις 4 Φεβρουαρίου 2014 η Οικονομική Επιτροπή του Δήμου Πάρου αποφασίζει την ανάθεση σε δικηγόρο της άσκησης αίτησης ακύρωσης της εν λόγω Απόφασης του υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
 4. Στις 25 Οκτωβρίου 2014 ο Σύλλογος «ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ» Πάρου διοργάνωσε Ημερίδα ενημέρωσης για το θέμα της εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο νησί (Αιολική ενέργεια βιομηχανικής κλίμακας και οι επιπτώσεις στην Πάρο).
 5. Στις 21 Ιανουαρίου 2015 το Δημοτικό Συμβούλιο Πάρου αποφασίζει τον ορισμό δικηγόρου για άσκηση αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας (ΣτΕ) Απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
 6. Στις 12 Φεβρουαρίου 2015 με πρόσκληση του Δημάρχου Πάρου πραγματοποιείται ανοικτή συζήτηση/Λαϊκή Συνέλευση για το ζήτημα της εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο νησί.
 7. Στις 12 Φεβρουαρίου 2015 η Οικονομική Επιτροπή της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου αποφασίζει την άσκηση ένδικων μέσων για την ακύρωση της Απόφασης του ΥΠΕΚΑ για τα αιολικά πάρκα Νάξου, Πάρου, Τήνου και Άνδρου.
 8. Στις 24 Φεβρουαρίου 2015 το Δημοτικό Συμβούλιο Δήμου Πάρου εκδίδει ψήφισμα (αρ. Απόφασης 34/2015) εναντίωσής του στην Απόφαση εγκατάστασης αιολικών πάρκων στο νησί.
 9. Στις 29 Ιανουαρίου 2016 πραγματοποιείται επικοινωνία (μέσω skype) μεταξύ εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης Πάρου και συμβούλου του Υπουργού.
 10. Στις 01 Ιουνίου 2016 ο Σύλλογος «ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ» Πάρου διοργανώνει συζήτηση και προβολή ντοκιμαντέρ για τις ανεμογεννήτριες.
 11. Με Απόφαση του ΔΣ Δήμου Πάρου στις 21 Ιουλίου 2016 (ΑΔΑ: 7Μ1ΛΩΕΓ-Ω30) εγκρίθηκε η σύσταση Επιτροπής για τις Ανεμογεννήτριες για την παρακολούθηση της εξέλιξης του θέματος (η Επιτροπή απαρτίζεται από τον Δήμαρχο, τον Έπαρχο Πάρου, εκπροσώπους Δοτικών Παρατάξεων, τον Περιφερειακό Σύμβουλο, εκπροσώπους από τον Πολιτιστικό Σύλλογο «Αρχίλοχος», εκπρόσωπο από την Ένωση Γονέων, εκπρόσωπο της Εκκλησίας, εκπρόσωπο των Ξενοδόχων, εκπρόσωπο των Εργαζομένων Δήμου Πάρου Αντιπάρου).

βιοποικιλότητα) και ανθρωπογενές περιβάλλον και το τοπίο. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, η οποία έχει κυρωθεί από το ελληνικό Κράτος και έχει γίνει νόμος (ν.3827/2010),¹⁰ αναγνωρίζει την ποιότητα και την ποικιλία των τοπίων. Αναγνωρίζει την ιδιότητα του τοπίου ως κοινού πόρου που για την προστασία και τη διαχείρισή του απαιτείται η συνεργασία. Επομένως, κατά τους συνομιλητές μας είναι φανερό πως η διασπορά ανεμογεννητριών στο νησί της Πάρου θα αποτελέσει παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου.

Η αντίδραση της τοπικής κοινωνίας εδράζεται επίσης στη μη συμμετοχή των ντόπιων στη λήψη της εν λόγω απόφασης: *«Αποφασίστηκε από το Υπουργείο χωρίς να ερωτηθούν οι τοπικές αυτοδιοικήσεις»*, μας λέει ένας από τους βασικούς μας πληροφορητές. Βάσει της Οδηγίας 85/337/ΕΟΚ (άρθρο 6§2, 3) προβλέπεται η συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και στην έγκριση δημόσιων και ιδιωτικών έργων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το σχέδιο της κυβέρνησης αντιμετωπίζει το θέμα της ενέργειας από τη μια ως κοινωνικό αγαθό και από την άλλη ως εμπορεύσιμο προϊόν. Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (ν. 3468/2006, ν. 3851/2010) η Δ.Ε.Η. υποχρεούται να αγοράζει το παραγόμενο ρεύμα από τις μονάδες Α.Π.Ε., παρά το γεγονός ότι αυτό μπορεί να παραχθεί σε διάστημα που είναι άμεσα αναγκαίο για το δίκτυο (ώρα μη αιχμής). Επομένως, η ενσωμάτωση των κατευθύνσεων της ευρωπαϊκής πολιτικής προσδίδει ισχυρό έρεισμα σε εμπλοκή των ιδιωτών παραγωγών ενέργειας. Ωστόσο, η αντίδραση της τοπικής κοινωνίας εδράζεται στην πεποίθηση πως τέτοιες επενδύσεις λογίζονται ως *τοποκτονικά* σχέδια. *«Αυτά που μας έδωσε η φύση θα πρέπει να τα προστατεύουμε και να τα αξιοποιούμε. Θέλουμε ήπιες μορφές ενέργειας. Δεν θέλουμε τίποτα που να αλλοιώνει το περιβάλλον»*, δηλώνει κατηγορηματικά ένας από τους βασικούς συνομιλητές μας.

Επομένως, η επικρατούσα άποψη των κατοίκων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εμφανίζεται συγκρατημένα θετική. *«Δεν θέλουμε να γίνουμε εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας που να φεύγει εκτός του νησιού μας»*, διευκρινίζουν οι πληροφορητές μας. Το παραγόμενο ρεύμα από τις ανεμογεννήτριες θα μεταφέρεται μέσω υποβρύχιου αγωγού

10. Ν. 3827/2010 (ΦΕΚ 30 Α 25/2/2010): «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου».

σε ειδικό σταθμό και στη συνέχεια είτε θα διοχετεύεται στο εθνικό δίκτυο είτε θα προωθείται προς πώληση. Επομένως, σε καμία περίπτωση η δημιουργία αιολικών πάρκων στο νησί δεν θα αντικαταστήσει το εργοστάσιο μαζούτι που εδρεύει στο νησί, πόσο μάλλον το συμβατικό εθνικό δίκτυο. Επιπλέον, η κυμαινόμενη καταναλωτική ζήτηση αλλά και η μη προβλεψιμότητα της παραγωγής ενέργειας από τις Α.Π.Ε. εν γένει (μονάδες μη ελεγχόμενης εισόδου), είναι συνθήκες που δεν επιτρέπουν την ανεξάρτηση ιδιαίτερα των μη διασυνδεδεμένων νησιών από τους συμβατικούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας (Οικονομου et al., 2009).

Ένας άλλος παράγοντας αντιστάσεων της τοπικής κοινωνίας συνίσταται στην ιδιόζουσα γεωμορφολογική δομή και το φυσικό κάλλος τους νησιού. Η γεωμορφολογία και η υδρογεωλογία της Πάρου ορίζουν την ευθραυστότητα περιοχών ειδικών τοπικών συνθηκών, όπως είναι τα κυκλαδίτικα νησιά, και διαμορφώνουν το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος τους. Για την εγκατάσταση των ανεμογεννητριών (ύψους 100m, όπως περιγράφει η απόφαση) προϋπόθεση είναι η θεμελίωσή τους και η τσιμεντοποίηση τουλάχιστον 800m³, όπως μας πληροφορούν οι συνομιλητές μας. Πριν από την τελική τοποθέτηση των ανεμογεννητριών προηγείται σειρά συνοδών έργων που επιφέρουν αναπόφευκτα διάνοξη δρόμων και καταστροφή μονοπατιών και αναβαθμίδων. Οι διαδικασίες στεγανοποίησης θα αποβούν καταστροφικές και μη αναστρέψιμες για την πορεία κατείσδυσης που ακολουθεί το νερό μέσω των διαρρηγμένων πετρωμάτων του νησιού (fractured and fissured rocks). Η απόφραξη λοιπόν τμημάτων λεκανών απορροής θα μειώσει την απόδοση των υδροληψιών του νησιού γεγονός που άμεσα σχετίζεται με την βιωσιμότητα του νησιωτικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Ειδικά για το νησί της Πάρου η λειτουργία των ανεμογεννητριών θα επηρεάσει τη συγκέντρωση αέριων μαζών και υδρατιμών πάνω από το νησί με άμεση και αρνητική επίδραση στις σποραδικές βροχοπτώσεις που δέχεται το νησί, γεγονός που θα επισπεύσει τη διαδικασία ερημοποίησης (Στουρνάρας, 2014).

«Λόγω του αεροδρομίου, επιβαρύνθηκε το περιβάλλον. Δεν μπορούμε άλλο», σημειώνει, ένα βασικό πρόσωπο-κλειδί της έρευνας. Όπως χαρακτηριστικά ο ίδιος σημειώνει, *«προστατεύονται από το Σύνταγμα τα νησιά. Τα χαρακτηρίζουν ευαίσθητα οικοσυστήματα»,* αναφορά που μας παραπέμπει στο άρθρο 101§4 του Συντάγματος το οποίο ορίζει

και προστατεύει την νησιωτικότητα. Τέλος, σύμφωνα με την τοπική κοινωνία της Πάρου, καθώς και των λοιπών νησιών στα οποία αναφέρεται η απόφαση, αμφισβητούνται οι τρόποι αποκατάστασης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος μετά την παύση λειτουργίας των ανεμογεννητριών. Βάσει των κατασκευαστικών δυνατοτήτων τους εκτιμάται η εικοσαετής λειτουργικότητά τους.

Η πάγια στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης υπέρ της προστασίας του νησιωτικού τοπίου, στοιχειοθετεί την ασκούμενη πολιτική διαφύλαξης των αιγαιοπελαγίτικων χαρακτηριστικών του τόπου. Πιο συγκεκριμένα, το Δημοτικό Συμβούλιο έχει λάβει απόφαση για την υπογειοποίηση των στύλων της Δ.Ε.Η., ύψους 15m, εντός του οικισμού. «*Τουρισμός και αλλοίωση του τοπίου δεν πάνε μαζί*», τονίζει εκπρόσωπος της Δημοτικής Αρχής. Η τοποθέτηση ανεμογεννητριών πάνω στο νησί θα ακυρώσει τους νησιωτικούς όρους και αναπόφευκτα θα πλήξει την οικονομία του νησιού. Η εισβολή στο τοπίο (Wolsink, 2007), αυτό που ορίζεται ως ο ανθρώπινος βιότοπος και η παρενόχληση της συμβολικής διάστασης του τοπίου, δηλαδή εκείνων των σημείων που ο άνθρωπος έχει προσδώσει αξία και διακριτή σημασία – για παράδειγμα τα απάτητα βουνά, οι βουνοκορφές, οι ακτές (Μωραϊτης, 2015: 36-38) – είναι αυτά τα οποία προασπίζεται η σύγχρονη κοινωνία της Πάρου. «*Η Πάρος πρόκειται για το τρίτο κατά σειρά τουριστικό νησί*», μας πληροφορεί ένας από τους προνομιακούς πληροφορητές μας, επομένως η αλλοίωση του τοπίου θα επιφέρει ισχυρότατο πλήγμα στον τουρισμό και στην οικονομία που έχει δομηθεί και στηριχθεί στον τουρισμό, πολλά χρόνια τώρα. «*Είναι ολοφάνερα καταστροφικό*», αναφέρει χαρακτηριστικά ένας από τους βασικούς συνομιλητές μας. Η αντίδραση της τοπικής κοινωνίας και των ιθυνόντων της Δημοτικής αρχής του νησιού είναι φαινόμενο που έχει καταγραφεί και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις στα νησιά της χώρας (Μύκονος, Σκύρος,¹¹ Κρήτη, κ.α.). Αναδεικνύεται λοιπόν το πόσο καθοριστικός είναι ο διαιμεσολαβητικός ρόλος και η ενεργητική στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων και ζητημάτων ενεργειακής επάρκειας μέσω της προσεκτικής χρήσης τεχνολογιών Α.Π.Ε. (Economou, 2010).

11. http://epitropesdiodiastop.blogspot.gr/2013/10/blog-post_7157.html

5. Οι προτάσεις

Η τοπική αυτοδιοίκηση του νησιού της Πάρου και οι κάτοικοί του βρίσκονται μπροστά σε δύο αναγνωρίσεις. Από τη μια πλευρά την ύπαρξη πλούσιου προσφερόμενου εκμεταλλεύσιμου αιολικού δυναμικού, και από την άλλη πλευρά την αξία της ανταγωνιστικής χρήσης της γης, η οποία χαρακτηρίζεται από σύγκρουση συμφερόντων. Οι εκπρόσωποι του τόπου συντάσσονται στην κατεύθυνση εκείνων των παρεμβάσεων και επενδύσεων που θα εξασφαλίσουν την ενεργειακή αυτονομία του νησιού. Καθίσταται σαφής η δεκτικότητα της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών παραγόντων για τη συνεισφορά των νησιών στην εξασφάλιση των ευρωπαϊκών στόχων της ενεργειακής καμπάνιας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, «θέλουμε τις Α.Π.Ε. Θα πρέπει όμως να δούμε με ποιους τρόπους τα νησιά μπορούν να συνεισφέρουν. Γιατί τα νησιά τόσα χρόνια επιβαρύνουμε τον ηπειρωτικό καταναλωτή. Θέλουμε να συνεισφέρουμε αλλά να μην υπάρξει καταστροφή».

Προς αυτήν την κατεύθυνση εν πρώτοις προτείνεται η ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτηρίων και στη συνέχεια των σπιτιών, μέσω προγραμμάτων όπως το «εξοικονόμηση κατ' οίκον» (με καλύτερες όμως προϋποθέσεις για τον αιτούντα). Δεύτερον, προτείνεται η προσαρμογή των τεχνολογιών εκμετάλλευσης του αιολικού δυναμικού του νησιού στα νησιωτικά χαρακτηριστικά του τοπίου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Ας αξιοποιήσουν τους ανεμόμυλους για να παράγουν ενέργεια, ώστε αρμονικά να δένει με αυτό το περιβάλλον που εμείς έχουμε μάθει ως τέτοιο (...) Ο στόχος του νησιώτη είναι η ενεργειακή του αυτονομία, η παραγωγή και εξαγωγή ενέργειας είναι κάτι που τους ξεπερνά».

Η εκμετάλλευση της γεωθερμίας, προτείνεται ως μια καλή λύση για το ζήτημα της κάλυψης των ενεργειακών απαιτήσεων του νησιού, λύση η οποία εκτιμάται ως αποδοτική, με μικρό παραγωγικό κόστος, ενώ η διαδικασία εγκατάστασης χαρακτηρίζεται προσπελάσιμη και χωρίς επιβάρυνση για το περιβάλλον. Στην ίδια κατεύθυνση προτείνεται η εκπόνηση μελέτης στα νησιά ώστε να υποδειχθεί ο τρόπος που η γεωθερμία ή τα παραγόμενα απόβλητα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την ενεργειακή κάλυψη των νησιών.

Προτείνεται επίσης η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες με τρόπο τέτοιο που να προσαρμόζονται στην κυκλαδίτικη αρχιτεκτονι-

κή. Επιπλέον, προτείνεται η εμπειριστατωμένη ενημέρωση του κοινού για τους τρόπους ενεργειακής οικονομίας και αποφυγή της σπατάλης. Τέλος, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Υπάρχουν άλλα 26 ακατοίκητα νησιά στις Κυκλάδες που μπορούν να εγκατασταθούν εκεί οι ανεμογεννήτριες. Ή να τοποθετήσουν σε απόκρημνες παραλίες του νησιού ένα δίκτυο ανεμογεννητριών. Ακόμα θα μπορούσαν να επιδοτήσουν άλλες μορφές Α.Π.Ε.».

6. Συμπεράσματα

Οι διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις για λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση της μείωσης των αέριων ρύπων κατευθύνονται προς την αξιοποίηση των εναλλακτικών/καθαρών πηγών ενέργειας. Η Ελλάδα, και ιδιαίτερα τα νησιά των Κυκλάδων, χαρακτηρίζονται από πλούσιο αιολικό δυναμικό, γεγονός που εμφανίζεται ως πρόκληση για σχεδιασμό και εγκατάσταση μονάδων αιολικών πάρκων. Η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών για την παραγωγή ενέργειας αποτελεί επιδίωξη του Κράτους που θεσμοθετείται μέσα από νομοθετικά κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, τα παραπάνω χαρακτηριστικά των νησιών και οι ενεργειακές τοπικές ανάγκες τους προωθούνται από το Ειδικό Πλαίσιο για τις Α.Π.Ε. (ν. 2464/2008)¹² θεσπίζοντας ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων σε νησιωτικό και θαλάσσιο χώρο. Η ρυπογόνος και κοστοβόρος λειτουργία των κατά τόπους Αυτόνομων Σταθμών Παραγωγής (ΑΣΠ), όπως είναι εν προκειμένω ο ΑΣΠ Νάουσας, αποτελούν το κίνητρο που συγκρούεται με το αντικίνητρο της διαχείρισης της ίδιας της φύσης των νησιών. Από τη μια πλευρά η απομόνωση, η περιφερειακότητα, οι ελλειπείς υποδομές, ο μικρός πληθυσμός, και από την άλλη πλευρά η πλούσια πολιτισμική κληρονομιά και το μοναδικό νησιωτικό φυσικό περιβάλλον, καθιστούν λεπτό το εγχείρημα της εξεύρεσης της ικανοποιητικότερης λύσης σχετικά με τις ενεργειακές ανάγκες των νησιών, ιδιαίτερα όσον αφορά στις καλοκαιρινές περιόδους τουριστικής κατανάλωσης.

12. Ν. 2464/2008 (ΦΕΚ 2464 Β 3/12/2008): «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού».

Τα πρόσωπα-κλειδιά που προσεγγίσαμε για την εν λόγω μελέτη περίπτωσης εκφράζουν το έντονο ενδιαφέρον της τοπικής κοινωνίας για το ζήτημα της ενέργειας. Οι απομακρυσμένοι αυτοί τόποι, τα νησιά, επιθυμούν και επιδιώκουν την ενεργειακή τους αυτάρκεια. Στις συζητήσεις με τους πληροφοριοδότες μας δεν αναγνωρίστηκε το γνωστό στη βιβλιογραφία σύνδρομο Not In My Back Yard (N.I.M.B.Y.), τουναντίον η τοπική κοινωνία και οι εκπρόσωποί της φαίνονται δεκτικοί στις ιδέες και στις τεχνικές που εισάγουν οι μηχανισμοί εκμετάλλευσης των καθαρών πηγών ενέργειας, όπως είναι η αιολική. Ωστόσο θέτουν μια βασική υποσημείωση, την αξίωση για μια ομαλή προσαρμογή τους στα χαρακτηριστικά του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Το αίτημα και επομένως το έρεισμα των αντιδράσεων της τοπικής κοινωνίας του νησιού για το σχεδιασμό Αιολικών Πάρκων, εδράζεται στο σεβασμό του νησιωτικού τοπίου ως κοινωνικού πόρου. Οι κάτοικοι του νησιού αξιώνουν κάθε ενεργειακή επένδυση να διασφαλίζει στην τοπική κοινωνία όχι μόνον οικονομικά οφέλη (οικονομικές ανταποδόσεις που προσφέρουν οι εταιρείες), αλλά να ανταποκρίνεται στα ζητήματα αειφορίας και μακροβιότητας. Επομένως, τα οφέλη για την τοπική κοινότητα μιας τέτοιας επένδυσης, σαν αυτή της απόφασης του ΥΠΕΚΑ για την Πάρο, κρίνεται εν γένει ως μη ικανοποιητικώς ανταποδοτική.

Τα πρόσωπα που ήρθαμε σε επαφή, τονίζουν τη σημασία της λειτουργικής και κοινωνικο-οικονομικής διάστασης του νησιωτικού τοπίου, εμμένοντας δηλαδή στην ύπαρξη λειτουργιών: κατοικίας, παραγωγής/καλλιέργειας, υποδομών, αναψυχής, πολιτισμικής κληρονομιάς, βιο-συστημάτων (υδάτινα, χερσαία), βλάστησης, ανθρωπογενούς κατανάλωσης του τοπίου (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός). Εντός αυτού του πλαισίου η ατμοσφαιρική και η ηχητική ρύπανση, που προκύπτει από την χρόνια λειτουργία του εργοστασίου της Δ.Ε.Η. στη Νάουσα, φαίνεται να υποβιβάζονται εμπρός στη μη αναστρέψιμη καταστροφή που θα επιφέρει η εγκατάσταση του γιγαντιαίου έργου (προτείνονται τρία Αιολικά Πάρκα), αναλογικά με την κλίμακα του μικρού κυκλαδίτικου νησιού, της εγκατάστασης και λειτουργίας Αιολικών Πάρκων, που κατά την άποψη των πληροφορητών μας ξεπερνά τη φέρουσα ικανότητα του νησιού.

Λαμβάνοντας υπόψη το φυσιογραφικό χαρακτήρα του νησιού, η εγκατάσταση και λειτουργία ανεμογεννητριών θα επηρεάσει άμεσα

και αρνητικά την επιβίωση του έμβιου κόσμου στο νησί. Επιπλέον, η έντονη παρουσία των τεράστιων αυτών όγκων θα εγείρει ζητήματα σημειακής αλλαγής του τοπίου, και τομή του χωροταξικού σχεδιασμού του μικρού σε έκταση νησιού. Η επένδυση στο τοπίο ως τουριστικό προϊόν (καθαρές θάλασσες, παρθένα τοπία, εκκλησιαστικά και ιστορικά μνημεία) αποτελεί το βασικότερο παραγωγικό τομέα και την κυριότερη πηγή απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης των σημερινών κατοίκων, των προγόνων τους και του εποχιακού προσωπικού. Τέλος, τα ελάχιστα ανταποδοτικά οφέλη της τοπικής κοινωνίας και η αδιευκρίνιστη διαδικασία επανόρθωσης του φυσικού τοπίου μετά το πέρας της λειτουργικότητας των μηχανημάτων/ανεμογεννητριών, αποτελούν τα σημεία που στοιχειοθετούν τις ανησυχίες και τις αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας της Πάρου στα σχέδια της ελληνικής κυβέρνησης.

Η αντιπρόταση της τοπικής κοινωνίας, δια στόματος των προσώπων που ήρθαμε σε επικοινωνία για τους σκοπούς αυτής της έρευνας, αφορά στην αξιοποίηση των Α.Π.Ε. για εξειδικευμένες και επομένως μικρής κλίμακας ανάγκες (π.χ. δημόσια κτήρια). Στους αναιμικούς οικονομικούς καιρούς, οι κάτοικοι της Πάρου αναγνωρίζουν την αδυναμία των Α.Π.Ε. να αντικαταστήσουν τις παρούσες ενεργειακές υπηρεσίες από τα ορυκτά καύσιμα, και διαβλέπουν το δυσβάσταχτα υψηλό ενεργειακό και οικονομικό αποτύπωμα της κατασκευής ενός τέτοιου «γιγαντιαίου» έργου στο τουριστικό νησί τους. Στην εκτίμηση, από την πλευρά της ελληνικής πολιτείας, της αιολικής ενέργειας ως το λυτρωτικό αντίδοτο κατά των ορυκτών καυσίμων, οι κάτοικοι της Πάρου προειδοποιούν με έντονες αντιδράσεις ενάντια σε τέτοια τοποκτονικά σχέδια. Όπως τονίζεται: *«Και οι επιχειρηματίες (εταιρείες εγκατάστασης ΑΓ) δεν θα επενδύσουν σε έναν εχθρικό τόπο».*

Όπως υπογραμμίστηκε στο λόγο όλων των προσώπων, οι ντόπιοι αποδίδουν ιδιαίτερα έμφαση στη διασφάλιση της συμμετοχής των κατοίκων του νησιού στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το ζήτημα της ενέργειας. Η ανάπτυξη σχεδίων και πολιτικών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαιτερότητες της γεωμορφολογίας, του μικροκλίματος, της πολιτισμικής κληρονομιάς, των συνθηκών διαβίωσης των ντόπιων, καθώς και την αλληλεξάρτηση όλων αυτών. Το στοιχείο για τους ντόπιους κατοίκους των νησιών και εν προκειμένω των Παριανών, είναι η οικονομική και κοινωνική τους θωράκιση.

Οι κάτοικοι του νησιού έρχονται αντιμέτωποι με την επιλογή ανά-

μεσα σε δύο βασικούς πόρους και πηγές πλουτισμού, την εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού προς ηλεκτροπαραγωγή και τον τουρισμό. Όπως διαφαίνεται βρισκόμαστε σε μια υπό μετάβαση εποχή, καθότι οι πολίτες του νησιού της Πάρου φαίνεται να επιλέγουν τη χρήση του τόπου τους ως εμπορεύσιμο τουριστικό προϊόν, μια χρήση που δεν πλήττει το κάλος του τόπου. Αυτό βέβαια συνεπάγεται εκτός από μια επίδειξη ευαισθησίας προς την προστασία του περιβάλλοντος και μια ανάγκη για την εκμετάλλευση της τουριστικής βιομηχανίας του νησιού. Αδιαμφισβήτητα, η φυσική και τουριστική φυσιογνωμία των νησιών αποτελεί ένα τεράστιο κεφάλαιο για το ελληνικό Κράτος. Τα «νησιά μας είναι ευλογία» που θα πρέπει να προστατευθεί (τουριστικά έσοδα, εποχική απασχόληση εργατικού δυναμικού, φορολογικά έσοδα από ακτοπλοϊκά δρομολόγια, αρχαιολογικοί χώροι, πλούσιο αιολικό δυναμικό, οίωνεί ισχυροί σύμμαχοι παραγωγής καθαρής ενέργειας, κ.ά.). Επομένως, καθίσταται άμεση και επιτακτική η απάντηση στο ερώτημα: Πώς θα υπεροκελιστεί το δίλημμα τουριστικές ή βιομηχανικές ενεργειακές Κυκλάδες; Ίσως η απάντηση να κρύβεται στον ολιστικό σχεδιασμό της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, στο ότι δηλαδή η παραγωγή της ενέργειας πρέπει να στοχοθετείται σε μια εθνικής κλίμακας κάλυψη των ενεργειακών αναγκών.

Βιβλιογραφία

- Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Α.Δ.Μ.Η.Ε.). (2014). *Δεκαετής Πρόγραμμα Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς Ενέργειας 2015-2024 – Προκαταρκτικό Σχέδιο*.
- Γιαννικάκη, Ε. (2015). Η διασύνδεση των Κυκλάδων με το ηπειρωτικό διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς. *Ενεργών*, Οκτώβριος 2015, τ.1, σελ: 26-30. ΑΔΜΗΕ [http://www.admie.gr/fileadmin/groups/ADMIE_DADY/Periodiko_energwn/newsletter.salonika.pdf προσπέλαση: 03/01/2017]
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. (2016). Στρατηγικός σχεδιασμός –Επικαιροποιημένο τεύχος VI (Υπεύθ. Σύναξης: Δ. Σκιαδάς, Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2016).
- Μωραϊτης, Κ. (2015). *Η Τέχνη του Τόπου, Πολιτιστική επισκόπηση των νεωτερικών τοπικών θεωρήσεων και διαμορφώσεων*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

- Oikonomou, E., Kiliyas, V., Goumas, A., Rigopoulos, A., Karakatsani, E., Damasiotis, M., Papastefanakis, D., Marini, N. (2009). Renewable energy sources (RES) projects and their barriers on a regional scale: The case study of wind parks in the Dodecanese islands, Greece. *Energy Policy*, 37, Issue 11, pp. 4874-4883.
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. (2010). *Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 – Πάρος* [<https://ecoanemos.files.wordpress.com/2010/01/paros.pdf>]
- P.A.E. (2010). *Εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας μη διασυνδεδεμένων νησιών για την ανάπτυξη αιολικών σταθμών με την εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε.* (Επιστ. Υπεύθυνος: Δ. Οικονόμου) (Τελική Τεχνική Έκθεση). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Ραγκούση – Κοντογιώργου, Κ. (2009). *Παριανοί Λατόμοι. Από την Πάρο στην Πεντέλη*. Πάρος: Ανθέμιον.
- Σκιαδάς, Δ.Β. (2016). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου – Ιούλιος 2016*. Στρατηγικός Σχεδιασμός, τ. VI. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.
- Στουρνάρας, Γ. (2014). *Αιολικά Πάρκα και φυσικό περιβάλλον Πάρου*. Ημερίδα με θέμα: *Αιολική ενέργεια βιομηχανικής κλίμακας και οι επιπτώσεις στην Πάρο*. Πάρος 25/10/2014.
- ΥΠΕΚΑ. (2010). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Υπόμνημα αντίκρουσης της αρνητικής γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου επί της Μελέτης Περιβαλλοντικών επιπτώσεων δέκα αιολικών σταθμών στη νήσο Πάρος*.
- Wolsink, M. (2007). Wind power implementation: The nature of public attitudes: Equity and fairness instead of 'backyard motives'. *Renewable & Sustainable Energy Reviews*, 11, pp. 1188-1207.